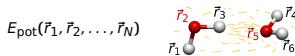

(Hyper)plocha potenciální energie

Jádra jsou mnohem těžší než elektrony \Rightarrow elektronové pohyby jsou mnohem rychlejší
(Bornova–Oppenheimerova approximace)

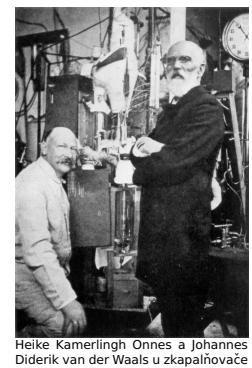
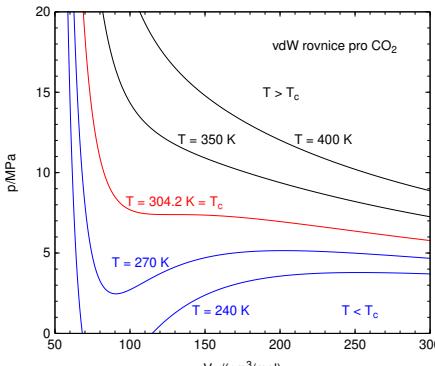
potential energy surface (PES)

energie jako funkce souřadnic poloh všech atomových jader

Jak získám PES?

z kvantových výpočtů (Schrödingerova rovnice): approximujeme vzorcem = **silové pole**, též
• velmi drahé, zvl. pro mnoho atomů molekulová mechanika, potenciál, model:
• nepotřebuje „silové pole“ \Rightarrow velká predikční + levné
• schopnost jen tak přesně, jak přesně je silové pole \Rightarrow malá predikční schopnost
• pro některé jevy dost nepřesné

kombinace = QM/MM metody (Quantum Mechanics/Molecular Mechanics)

Van der Waalsova stavová rovnice

Heike Kamerlingh Onnes a Johannes Diderik van der Waals u zkapalňovače helia (credit: Wikipedia)

Síly mezi molekulami (a v molekulách)

Např dva atomy argonu ve vzdálenosti r

Odpuzování (repulze) na kratších vzdálenostech je způsobeno překryvem orbitalů:

- Pauliho repulze: $u(r) \propto e^{-\text{const}}$ symbol \propto znamená „je úměrný“
- méně přesně: $u(r) \propto r^{-12}$
- kvantitativně: tuhá koule (tuhé těleso)

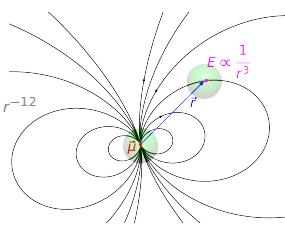
Přitahování (atrakce) na delších vzdálenostech

- model fluktuující dipól-indukovaný dipól:

$$E \propto \frac{1}{r^3}, \quad \mu_{\text{ind}} \propto E, \quad u(r) \propto E \mu_{\text{ind}}$$

- Londonovy (disperzní) síly: $u(r) \propto r^{-6}$ proto repule $\approx r^{-12}$
- méně přesně: pravoúhlá jáma (*square-well*)
- ještě méně přesně: dlouhodobové pozadí

Tyto interakce působí mezi všemi atomy ve všech molekulách

Stavová rovnice a kritický bod

$$\left(\frac{\partial p}{\partial V_m} \right)_T = 0 \quad \left(\frac{\partial^2 p}{\partial V_m^2} \right)_T = 0$$

$$\Rightarrow \quad V_{mc} = 3b \quad T_c = \frac{8}{27R} \frac{a}{b} \quad p_c = \frac{a}{27b^2}$$

- Opačná úloha: a, b vypočteme z experimentálních dat pro kritický bod – T_c a p_c

$$a = \frac{27 R^2 T_c^2}{64 p_c} \quad b = \frac{1}{8} \frac{RT_c}{p_c}$$

Po spočtení V_{mc} zjistíme, že není moc přesné.

Pro posouzení je vhodné použít kritický kompresibilní faktor:

$$z_c = \frac{p_c V_{mc}}{RT_c} = \frac{3}{8} = 0.375$$

běžné plyny: $z_c \in [0.28, 0.3]$
voda: $z_c = 0.23$

Modely interakce argon–argon

Lennard-Jonesův potenciál

$$u(r) = 4\epsilon \left[\left(\frac{\sigma}{r} \right)^{12} - \left(\frac{\sigma}{r} \right)^6 \right]$$

odpudivý člen přitažlivý člen

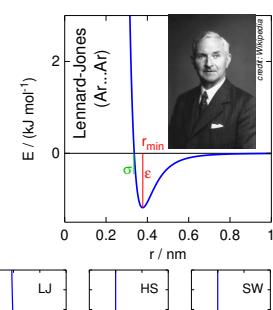
- ϵ = hloubka potenciálové jámy
- σ = velikost atomu

Tuhá koule + pravoúhlá jáma

hard sphere + square well

$$u(r) = \begin{cases} \infty & \text{pro } r < \sigma \\ -\epsilon & \text{pro } \sigma < r < \lambda\sigma \\ 0 & \text{pro } r > \lambda\sigma \end{cases}$$

kde $\lambda > 1$

Další síly mezi molekulami (a v molekulách)

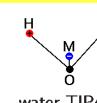
Elektrostatické síly

- ionty (a parciální náboje): $u(r) \propto r^{-1}$
- náboj–dipól: $u(r) \propto r^{-2}$ (závisí na úhlu)
- dipól–dipól: $u(r) \propto r^{-3}$ (závisí na úhlu)
- dipól–indukovaný dipól: $u(r) \propto r^{-6}$
- Londonovy (disperzní): $u(r) \propto r^{-6}$
- rotující dipóly: $u(r) \propto r^{-6}$

Intramolekulární síly

- vibrace vazeb a úhlů, torze, ...

Když všechno vyjádříme vzorcem a sečteme, dostaneme **silové pole** (force field)

water TIP4P

$$f = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \frac{q_1 q_2}{r^2}$$

$$u = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \frac{q_1 q_2}{r}$$

Síly s potenciálem ubývajícím jako $-C/r^6$ se v chemii zpravidla nazývají van der Waalsovy.

Van der Waalsova rovnice a teorém korespondujících stavů

Napišeme vdW rovnici pro bezrozumné z :

$$z = \frac{pV_m}{RT} = \frac{V_m}{V_m - b} - \frac{a}{RT V_m}$$

Dosadíme

$$a = \frac{27}{64} \frac{R^2 T_c^2}{p_c}, \quad b = \frac{1}{8} \frac{RT_c}{p_c}$$

a redukované veličiny

$$T_r = \frac{T}{T_c}, \quad p_r = \frac{p}{p_c}, \quad V_r = \frac{V_m p_c}{RT_c}$$

a dostaneme

$$z = \frac{p_r V_r}{T_r} = \frac{V_r}{V_r - 1/8} - \frac{27}{64} \frac{1}{T_r V_r}$$

Van der Waalsova rovnice

Mezimolekulové síly:

- odpudivé (repulze), „tuhá koule“:

$$V_m \rightarrow V_m - b$$

Molekulám je dostupný objem menší o „vlastní objem molekul“ b .

- přitažlivé (atrakce), „pravoúhlá jáma pro $\lambda \rightarrow \infty, \epsilon \rightarrow 0$ “

$$p \rightarrow p + a/V_m^2$$

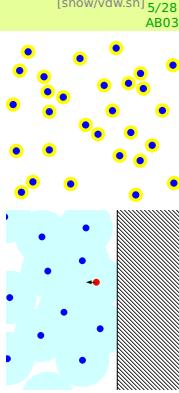
Molekul u stěny je $\propto 1/V_m$ a zároveň každá je vtahována do objemové fáze silou $\propto 1/V_m^2 \Rightarrow$ účinek nárazu klesne $\propto 1/V_m^2$.

Metoda, kdy se působení jednotlivých částic nahrazuje jejich střední hustotou, se nazývá metoda středního pole (mean-field).

$$pV_m = RT$$

↓

$$\left(p + \frac{a}{V_m^2} \right) (V_m - b) = RT \quad \text{neboli} \quad p = \frac{RT}{V_m - b} - \frac{a}{V_m^2}$$

Redlichova–Kwongova rovnice

$$p = \frac{RT}{V_m - b} - \frac{a}{T^{1/2} V_m (V_m + b)}$$

Podobně:

$$a = \frac{1}{9(2^{1/3}-1)} \frac{R^2 T_c^{5/2}}{p_c}, \quad b = \frac{2^{1/3}-1}{3} \frac{RT_c}{p_c}$$

numericky:

$$a = 0.42748 \frac{R^2 T_c^{5/2}}{p_c}, \quad b = 0.08664 \frac{RT_c}{p_c}$$

$$\text{Kompressibilní faktor: } z_c = \frac{1}{3} \quad \text{lepší než van der Waals!}$$

viz javascript applet

- z dost lepší než van der Waals pro běžné plyny a stále celkem jednoduchá

- zádná** stavová rovnice počítající se zprůměrovanou přitažlivou interakcí (tj. teorie typu **středního pole**, mean-field) nedává správně okolí kritického bodu, protože vyjde $\beta = 1/2$ místo správného $\beta = 0.326$

Konstanty vdW a RK rovnice

plyn	a_{vdW} [Pa m ⁶ mol ⁻²]	$10^5 b_{vdW}$ [m ³ mol ⁻¹]	a_{RK} [Pa m ⁶ mol ⁻² K ^{1/2}]	$10^5 b_{RK}$ [m ³ mol ⁻¹]
He	0.00346068	2.37622	0.00798873	1.64701
Ne	0.020831	1.67193	0.140648	1.15885
Ar	0.136184	3.21823	1.69457	2.23063
Kr	0.232511	3.95693	3.40929	2.74264
H ₂	0.024785	2.66037	0.144707	1.84397
N ₂	0.137016	3.86905	1.55967	2.68173
CH ₄	0.230278	4.30639	3.22108	2.98485
CO ₂	0.365323	4.28008	6.45605	2.96662
C ₂ H ₆	0.558028	6.51317	9.88021	4.51443
HCl	0.369874	4.06066	6.75243	2.81454
H ₂ O	0.553561	3.04831	14.2691	2.11285

Vypočteno z kritických dat

Viriaľová stavová rovnice

je rozvoj kompresibilního faktoru (tlaku) v mocninách hustoty resp. reciprokého objemu*

$$z = \frac{pV_m}{RT} = 1 + \frac{B}{V_m} + \frac{C}{V_m^2} + \frac{D}{V_m^3} + \dots$$

• B odpovídá interakci dvojic částic, C trojic, atd.

• B je experimentálně dostupný, C méně, vyšší výjimečně

• viriaľové koeficienty B, C, \dots jsou funkce teploty

• vhodné pro plyny s menší neidealitou (diverguje pro větší hustoty)

• neplatí, pokud plyn disociouje ($N_2O_4 \rightarrow 2 NO_2$)

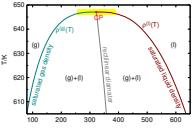
• neplatí, pokud mezmolekulový potenciál pomalu ubývá se vzdálostí a integrál diverguje (rozvoj pro plasma obsahuje i jiné členy: $A/V^{3/2}$ atd.)

• výpočty (pro jednoduché potenciály) do 8. (H/V_m^7), tuhé koule do 12.

• $T < T_c$: řadu nelze analyticky prodloužit za rosný bod

• může zahrnovat kvantové korekce (He, H₂ za nízkých teplot)

• obdobná rovnice existuje pro osmotický tlak

kvantová korekce k B :

$$(-1)^{2s+1} N_A^4 \left(\frac{\pi \hbar^2}{m} \right)^{3/2} \cdot \frac{2(2s+1)}{T} \left(\frac{MRT}{\pi \hbar^2} \right)$$

 He 3.7 K:
 $B = -94.3 \text{ cm}^3 \text{ mol}^{-1}$
 corr = $-9.9 \text{ cm}^3 \text{ mol}^{-1}$
 [doi]: 10.1089/0026-1394/46/5/017

*Formálně $1/V_m = c$ = molární koncentrace, termín hustota se zde nepoužívá. Ale $\mathcal{N} = N/V = N_A/V_m$ = počet částic v jednotce objemu = **číselná hustota**. Pak $z = p/\lambda' k_B T = 1 + B\mathcal{N} + C\mathcal{N}^2 \dots$, viriaľové koeficienty jsou na částici.

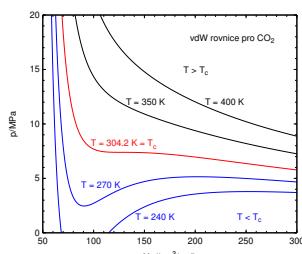
- a vzrůstá s velikostí přitažlivých sil (van der Waalsovy, polarita, vodíkové vazby)
- b vzrůstá s velikostí molekuly (výjimka: kvantové helium)

Výpočet objemu

12/28 AB03

vdW a RK rovnice vedou ke **kubické** rovnici pro objem.
Ta má:

- jeden reálný kořen pro $T > T_c$
- může mít až tři reálné kořeny (podle tlaku)
pro $T < T_c$:
 - kapalina
 - pára
 - mechanicky nestabilní kořen uprostřed
- má jeden trojný kořen pro $T = T_c$ a $p = p_c$

Pozn.: V případě tří kořenů je prostřední vždy nestabilní a neodpovídá žádnému reálnému stavu – pokud by byl připraven, okamžitě se rozpadne na kapky kapaliny v páře. Oba stabilní kořeny mohou odpovídat metastabilnímu stavu – více, až se naučíme počítat rovnováhu kapalina-pára.

Rovnice tohoto typu se nazývají **kubické stavové rovnice**. Jsou populární (protože jednoduché), avšak nepříliš přesné.

Viriaľová stavová rovnice – navození

13/28 AB03

Rozvíme vdW rovnici v $1/V_m$:

$$\begin{aligned} z = \frac{pV_m}{RT} &= \frac{V_m}{RT} \left(\frac{RT}{V_m - b - \frac{a}{V_m^2}} \right) = \frac{V_m}{V_m - b} - \frac{a}{RTV_m} \\ &= \frac{1}{1 - b/V_m} - \frac{a}{RTV_m} \quad \frac{1}{1-x} = 1 + x + x^2 + \dots \\ &= \frac{b}{V_m} + \frac{b^2}{V_m^2} + \dots - \frac{a}{RTV_m} \\ &\approx 1 + \frac{b}{V_m} - \frac{a}{RTV_m} \quad \frac{1}{1-x} \approx 1 + x \\ &= 1 + \left(\frac{b}{V_m} - \frac{a}{RT} \right) \frac{1}{V_m} \\ &\equiv 1 + \frac{B}{V_m} \end{aligned}$$

Druhý viriaľový koeficient (vdW rovnice): $B = b - \frac{a}{RT}$
(RK rovnice): $B = b - \frac{a}{RT^{3/2}}$

Druhý viriaľový koeficient – navození

+ 14/28 AB03

Vysoká teplota: $B = b$ je vyloučený objem 1 molu částic

Naivní výpočet b pro R-koule (koule o poloměru R):

$$b = N_A V_{2R-\text{koule}} = N_A \frac{4}{3} \pi (2R)^3$$

započetí jsme tento objem dvakrát!

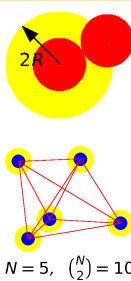
Správně:

Počet párů N částic: $\binom{N}{2} = \frac{N(N-1)}{2}$ velké $\frac{N^2}{2}$

Celkový vyloučený objem pro $N = N_A: \frac{N_A^2}{2} V_{2R-\text{koule}}$

Molární vyloučený objem: $b = \frac{\text{celkový vyloučený objem}}{N_A}$

$$b = \frac{1}{2} N_A V_{2R-\text{koule}} = N_A \frac{2}{3} \pi (2R)^3$$

Druhý viriaľový koeficient – navození

+ 15/28 AB03

Ale co přitažlivé síly?

Zkusme model pravoúhlé potenciálové jámy (square-well) ■. Nechť je objem této oblasti stejný, jako je vyloučený objem ■, a nechť (za určité teploty) je pravděpodobnost, že najdu molekuly v ■, dvojnásobná oproti „volnému prostoru“ . Pak:

$$B = 0$$

• Časem se dozvítě, že pravděpodobnost nalezení částice v oblasti s energií \mathcal{E} je úmerná tzv. Boltzmannově pravděpodobnosti:

$$\exp\left(-\frac{\mathcal{E}}{k_B T}\right) = \begin{cases} 0 & \text{překryv koulí} \\ 2 & \text{přitažlivá jáma} \\ 1 & \text{daleko} \end{cases} \quad 1 - \exp\left(-\frac{\mathcal{E}}{k_B T}\right) = \begin{cases} 1 & \text{překryv koulí} \\ -1 & \text{přitažlivá jáma} \\ 0 & \text{daleko} \end{cases}$$

• Výše uvedenému vyhovuje vzorec pro druhý viriaľový koeficient pro kulaté molekuly (argon), „zobecněný vyloučený objem“:

$$B = \frac{N_A}{2} \int_0^\infty \left[1 - \exp\left(-\frac{u(r)}{k_B T}\right) \right] 4\pi r^2 dr \Rightarrow B = N_A \frac{2}{3} \pi (2R)^3$$

Tlakový viriaľový rozvoj

[xmaple/maple/PressureVirialExpansion.mw] 19/28 AB03

$$z = \frac{pV_m}{RT} = 1 + \frac{B}{V_m} + \frac{C}{V_m^2} + \dots$$

Při výpočtu V_m pro zadané T, p v rozvoji do B musíme řešit kvadratickou rovnici, kubicou do C... Hodí se inverze rozvoje do B :

$$V_m = \frac{RT}{p} \approx \frac{RT}{p} + \frac{RT}{p} \frac{B}{V_m} = \frac{RT}{p} + \frac{B}{z} \approx \frac{RT}{p} + B = V_m^{\text{id}} + B$$

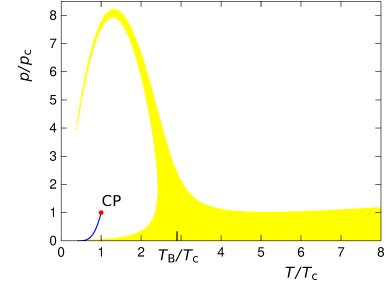
Lze pokračovat do vyšších rádů:

$$\begin{aligned} V_m &= \frac{RT}{p} + B + (C - B^2) \frac{p}{RT} + (D - 3BC + 2B^3) \left(\frac{p}{RT} \right)^2 + \dots \\ &= V_m^{\text{id}} + B + \frac{C - B^2}{V_m^{\text{id}}} + \frac{D - 3BC + 2B^3}{(V_m^{\text{id}})^2} + \dots \end{aligned}$$

• interpretace B : „zobecněný“ vyloučený objem

• chyba obou verzí je zhruba stejná – stejně zanedbáváme členy vyššího rádu

• vhodné pro nepříliš stlačené plyny

Viriaľová stavová rovnice

20/28 AB03

Příklad. Hustota plynného CO₂ za teploty 40 °C a tlaku 1 bar je 1.6975 g L⁻¹. Vypočte B a hustotu za tlak 10 bar.

I výpočet B z dat

T=40 oC

p=1 bar

rho=1.6975 g/L

1.6975 kg/m³

0.025926 m³/mol

z=p*Vm/R/T

B=(z-1)*Vm

to cm³/mol

! hustota za tlak 10 bar = tlakový rozvoj

p=10 bar

1 x 10¹⁰ Pa

2493.5 cm³/mol

rho=M(CO2)/Vm

17.65 kg/m³

! hustota za tlak 10 bar - hustotní rozvoj

solve Vm = p*Vm/R/T-1-B/Vm

rho=M(CO2)/Vm

2488.4 cm³/mol

17.686 kg/m³

Další stavové rovnice

Augmented (van der Waals/. . .): zlepší se odpudivý člen, $z_c = 0.359$

$$p = \frac{RT}{V_m - b} - \frac{a}{V_m^2} \rightarrow p = \frac{RT}{\text{lepší vzorec pro tuhé koule}} - \frac{a}{V_m^2}$$

Dieterici: $p = \frac{RT}{V_m - b} e^{-a/RTV_m}$, $z_c = 0.271$

Soave-Redlich-Kwong: modifikovaný přitažlivý člen, $a = a(T, \omega)$

SAFT: Statistical Associating Fluid Theory, **PC-SAFT** (Perturbed Chain SAFT)

● odpudivá část je approximací pro řetězec (směs) dotýkajících se tuhých koulí

● další členy, např. dipol-dipol, asociace (vodíkové vazby) aj.

● flexibilní, vhodné pro širokou řídu látek – i pro směsi (není "one-fluid")

Benedict-Webb-Rubin:

$$z = 1 + \left(B_0 - \frac{A_0}{RT} - \frac{C_0}{RT^3} \right) \frac{1}{V_m} + \left(b - \frac{a}{RT} \right) \frac{1}{V_m^2} + \frac{\alpha a}{RTV_m^5} + \frac{c}{RT^3V_m^2} \left(1 + \frac{\gamma}{V_m^2} \right) \exp \left(-\frac{\gamma}{V_m^2} \right)$$

Osm konstant: A_0 , B_0 , C_0 , a , b , c , α , γ , mnoho modifikací

Voda: IAPWS (International Association for the Properties of Water and Steam)

+ 21/28
AB03

Rovnice van der Waalsova typu pro směsi

25/28
AB03

"One-fluid approach" – smícháme parametry a použijeme rovnici původně určenou pro čistou látku (van der Waals, Redlich-Kwong, . . .). Pozn.: PC-SAFT není one-fluid.

Směšovací pravidla:

$$a = x_1^2 a_{11} + 2x_1 x_2 a_{12} + x_2^2 a_{22}, \quad b = x_1^2 b_{11} + 2x_1 x_2 b_{12} + x_2^2 b_{22}$$

Kombinační pravidla:

Neznámé-li b_{12} , můžeme předpokládat aditivitu objemů (Amagatův zákon):

$$b_{12} = \frac{1}{2}(b_{11} + b_{22}) \Rightarrow b = \sum_i x_i b_i$$

tuhé koule:

$$b_{11} = \frac{2\pi}{3}(2R_1)^3$$

$$b_{12} = \frac{2\pi}{3}(R_1 + R_2)^3$$

$$b_{22} = \frac{2\pi}{3}(2R_2)^3$$

Kohezní síly jsou párové, lepší je geometrický průměr (Berthelotovo kombinační pravidlo):

$$a_{12} = \sqrt{a_1 a_2} \Rightarrow a = \left(\sum_i x_i a_i^{1/2} \right)^2$$

Občas se zlepšuje nastavitelnou (obv. kladnou a malou) konstantou k_{12} : $a_{12} = (1 - k_{12}) \sqrt{a_1 a_2}$

Srovnání stavových rovnic pro reálné plyny

22/28
AB03

● ideální plyn – dostačně nízká hustota:

- velmi zhruba do několika bar
- pro hůře zkapalnitelné plyny resp. pro $T \approx$ několik T_c do desítek bar
- pro $T < \frac{2}{3}T_c$ do tlaku nasycených par (páry běžných rozpouštědel)

● viriálová: vylepšení ideálního plynu

● van der Waals: nepřesná – didaktický a historický význam

● Redlich-Kwong: z dvoukonstantových jedna z nejlepších (2–5 % pro plyn), přesnost klesá pro kapalinu a blízko kritického bodu (platí pro všechny klasické rovnice – dávají kritický exponent $\beta = 0.5$)

● vícekonstantové: přesnější, někdy i pro kapalinu, složité

Kayovy pseudokritické veličiny

26/28
AB03

Neznámé-li nic kromě kritické teploty a kritického tlaku složek směsi, lze pro směsi plynů za vyšších teplot postupovat takto:

$$\begin{aligned} T'_c &= \sum_{i=1}^k x_i T_{c,i} & T_r &= \frac{T}{T'_c} \\ p'_c &= \sum_{i=1}^k x_i p_{c,i} & p_r &= \frac{p}{p'_c} \\ V'_c &= \sum_{i=1}^k x_i \frac{RT_{c,i}}{p_{c,i}} & V_r &= \frac{V}{V'_c} \end{aligned}$$

a použijeme bud' generalizovaný diagram nebo třeba Redlichovu-Kwongovu rovnici

Obvykle méně přesné: vypočteme T'_c a p'_c a z toho parametry a , b (např.) Redlichovu-Kwongovu rovnici a pak řešíme jako pro čistou látku.

Směsi plynů

23/28
AB03

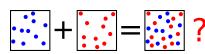
● parcíální tlak definujeme jako $p_i = x_i p$

Symbol \bullet značí „čistá látka“

● Daltonův zákon (aditivita tlaků při $[T, V]$)

$$p(T, V, n_1, n_2, \dots) = p_1^*(T, V, n_1) + p_2^*(T, V, n_2) + \dots$$

Neplatí příliš přesně. Pro kapaliny nepoužitelný.

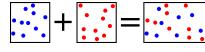
● Amagatův zákon (aditivita objemů při $[T, p]$, ideální směs)

$$V(T, p, n_1, n_2, \dots) = V_1^*(T, p, n_1) + V_2^*(T, p, n_2) + \dots$$

Lepší aproximace než Daltonův zákon

Neplatí pro směs různě velkých tuhých koulí (mák + hrášek)

Přibližně i pro kapaliny

● **Důsledek:** $z = \sum_{i=1}^k x_i z_i^*$ $[T, p]$

$$\text{Důkaz: } z = \frac{pV}{nRT} = \frac{p}{nRT} \sum_i^k V_i^*(T, p, n_i) = \frac{1}{n} \sum_i^k \frac{p}{RT} \frac{V_i^*(T, p, n_i)}{n_i} = \frac{1}{n} \sum_i^k \frac{p}{RT} V_{m,i}(T, p) n_i = \sum_{i=1}^k x_i z_i^*$$

Viriálová rovnice pro směsi

24/28
AB03

Binární směs: $N_A = N_1 + N_2$. Celkový vyloučený objem =

$$B = \frac{1}{2} N A V_{2R\text{-koule}}$$

$$\frac{N_1^2}{2} V_{2R\text{-koule}} + N_1 N_2 V_{R_1+R_2\text{-koule}} + \frac{N_2^2}{2} V_{2R\text{-koule}}$$

Po dělení N_A dostaneme **směšovací pravidlo** pro „molární vyloučený objem“ B :

$$B = \frac{\text{celkový vyloučený objem}}{N_A} = x_1^2 B_{11} + 2x_1 x_2 B_{12} + x_2^2 B_{22} = \sum_j x_i x_j B_{ij}$$

kde $x_i = N_i/N$ jsou molární zlomky, $\sum_i x_i = 1$.

Směšovací pravidlo musí reproducovat B pro $B_{11} = B_{12} = B_{22} = B$

Platí-li Amagatův zákon, z tlakového rozvoje dostaneme:

$$z = \sum_{i=1}^k x_i z_i^* = \sum_i x_i \frac{p V_{im}^*}{RT} = \sum_i x_i \cdot 1 + \sum_i x_i \frac{p}{RT} B_{ii} \Rightarrow B = \sum_i x_i B_{ii}$$

To je ekvivalentní **kombinačnímu pravidlu** $B_{12} = (B_{11} + B_{22})/2$ (aditivita vyloučených objemů).

$$\begin{aligned} x_1^2 B_{11} + 2x_1 x_2 B_{12} + x_2^2 B_{22} &= (x_1^2 + x_1 x_2) B_{11} + (x_1 x_2 + x_2^2) B_{22} \\ &= x_1(x_1 + x_2) B_{11} + x_2(x_1 + x_2) B_{22} = x_1 B_{11} + x_2 B_{22} \end{aligned}$$

Dodatek: popis tabulek a grafů

28/28
AB03

Konstanty van der Waalsovy rovnice

$$p = RT/(V_m - b) - a/V_m^2$$

Látka	Vzorec	$a [\text{Pa m}^6 \text{mol}^{-2}]$	$b \cdot 10^5 [\text{m}^3 \text{mol}^{-1}]$
Argon	Ar	0,136184	3,21823
Chlór	Cl ₂	0,634483	5,42285
Fluóř	F ₂	0,116381	2,87413
Vodík	H ₂	0,024785	2,66037
Helium	He	0,00346068	2,37622

→ po provedení naznačené

operace dostaneme číslo
v daných jednotkách

Ar: $b \cdot 10^5$ v jednotkách $\text{m}^3 \text{mol}^{-1}$ je = 3,21823 $\Rightarrow b(\text{Ar}) = 3,21823 \times 10^{-5} \text{ m}^3 \text{ mol}^{-1}$

Ekvivalentní formy:

● $b \cdot 10^5 [\text{m}^3 \text{mol}^{-1}]$

● $b [10^{-5} \text{m}^3 \text{mol}^{-1}]$

● $b/(10^{-5} \text{m}^3 \text{mol}^{-1})$

● $10^5 b/(\text{m}^3 \text{mol}^{-1})$